

Εκπαιδευτικό Δράμα: «Ένα σχολείο για τη Μαϊλίντα»

<https://doi.org/10.69685/UIDZ1579>

Θανοπούλου Χρυσούλα

Νηπιαγωγός ΠΕ60, 5^ο Νηπιαγωγείο Φαρσάλων
soylath@gmail.com

Νάσιου Ευτυχία

Νηπιαγωγός ΠΕ60, 5^ο Νηπιαγωγείο Φαρσάλων
nasioeftihia@outlook.com

Περίληψη

Το σχολικό έτος 2022-2023 το 5^ο Νηπιαγωγείο Φαρσάλων συνεργάστηκε με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος στο πλαίσιο του προγράμματος «Το ΚΘΒΕ στην Εκπαίδευση». Σκοπός της συνεργασίας αυτής ήταν η επαφή και γνωριμία των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών με το εκπαιδευτικό δράμα και η χρήση του ως μεθόδου διδασκαλίας για ορισμένα γνωστικά αντικείμενα. Συγκεκριμένα οι τεχνικές του χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλεία ενδυνάμωσης της προσωπικότητας των μαθητών/τριών αφενός, της κοινωνικής και ομαδικής τους ευαισθησίας αφετέρου. Το ζήτημα που αντιμετωπίστηκε ήταν η φοίτηση αλλοδαπής μαθήτριας στην τάξη και η αποδοχή της από την ομάδα. Δημιουργήθηκε μια ιστορία με τίτλο «Ένα σχολείο για τη Μαϊλίντα». Η ιστορία παρουσιάστηκε κατά την επίσκεψη της ομάδας του σχολείου(μαθητές/τριες, εκπαιδευτικοί ,γονείς) στο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος τον Ιούνιο του 2023 και αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του ΚΘΒΕ <https://www.ntng.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=146&scid=69>.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαιδευτικό δράμα, αποδοχή, διαπολιτισμική εκπαίδευση

Εισαγωγή

Η προσχολική ηλικία είναι η περίοδος με τις πιο γρήγορες και σημαντικές αλλαγές στη ζωή του ανθρώπου. Στο διάστημα από 2 έως 6 ετών το παιδί περνάει από στάδια ανάπτυξης που θα διαμορφώσουν και θα καθορίσουν την εξέλιξη του στο μέλλον. Έχει επίγνωση του εαυτού του και της θέσης του στον κόσμο. Κοινωνικοποιείται και αποκτά την ικανότητα να συμμετέχει σε ομάδες. Μαθαίνει να αναγνωρίζει τόσο τα δικά του συναισθήματα όσο και των άλλων, να μοιράζεται, να διεκδικεί και να ανταποκρίνεται. Διαμορφώνει δηλαδή την ατομική αλλά και την κοινωνική του ταυτότητα.

Στην ηλικία των 4 ετών τα παιδιά ξεκινούν τη φοίτηση τους στο νηπιαγωγείο, όπου θα πρέπει να μεγαλώσουν μαζί, να μάθουν μαζί, να συνυπάρξουν ως ίσα και ως διαφορετικά. Κατά την είσοδο τους στο σχολείο φέρουν και το κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο της οικογένειάς τους, στο οποίο αρκετά συχνά εντάσσονται στερεότυπα και προκαταλήψεις. Μεταξύ άλλων τέτοια στερεότυπα μπορεί να αφορούν τη διαφορετικότητα και συγκεκριμένα τη φοίτηση αλλοδαπών μαθητών στην τάξη. Στο σημείο αυτό το σχολείο και οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο στην καταπολέμηση τους βασιζόμενοι στις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τον Essinger (Κεσίδου,2008) , η διαπολιτισμική εκπαίδευση ορίζεται ως η απάντηση στα προβλήματα διαπολιτισμικής φύσης που ανακύπτουν σε μια πολυπολιτισμική και πολυεθνική κοινωνία και διέπεται από τέσσερις βασικές αρχές: εκπαίδευση για ενσυναίσθηση, εκπαίδευση για αλληλεγγύη, εκπαίδευση για διαπολιτισμικό σεβασμό, εκπαίδευση εναντίον του εθνικιστικού τρόπου σκέψης.

Προκειμένου οι αρχές αυτές να γίνουν αντιληπτές από τους μαθητές, μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες τεχνικές και προσεγγίσεις. Ανάμεσα τους ξεχωρίζει το εκπαιδευτικό δράμα. Σύμφωνα με την Καραβόλτσου(2010), το εκπαιδευτικό δράμα(drama in education) ορίζεται «ως μια παιδαγωγική διαδικασία , η οποία χρησιμοποιεί τη θεατρική

φόρμα, τις τεχνικές δηλαδή και τα εργαλεία της δραματικής τέχνης, με σκοπό την ολόπλευρη προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των συμμετεχόντων καθώς και την αποτελεσματικότερη αφομοίωση της γνώσης μέσα στο κοινωνικό της πλαίσιο». Τονίζει ακόμη ότι «το δράμα ξεκινάει από μια αισθητή διατάραξη των ανθρωπίνων σχέσεων, ένα πρόβλημα, το οποίο δημιουργεί ένταση και ταυτόχρονα ανάγκη για λύση αυτής της έντασης, μέσα από δράση. Οι μαθητές, μέσα από τους ρόλους τους, καλούνται να ενεργοποιήσουν τη φαντασία αλλά και την κρίση τους, για να πάρουν αποφάσεις και να οδηγηθούν σε λύσεις». Τον όρο εκπαιδευτικό δράμα χρησιμοποιεί και ο Παπανδρέου(2007), αναφέροντας ότι «πρόκειται για τη χρησιμοποίηση της δραματικής τέχνης ως εκπαιδευτικού εργαλείου, το οποίο καλλιεργεί τη σκέψη, την έκφραση, τη δημιουργικότητα, υπηρετώντας ταυτόχρονα διάφορους άλλους παιδευτικούς σκοπούς, όπως για παράδειγμα, την καλλιέργεια της γλώσσας ή την αποδοχή της διαφορετικότητας».

Η φοίτηση αλλοδαπής μαθήτριας στο σχολείο ήταν η αφορμή για τη δημιουργία, από τους μαθητές/τριες και τις εκπαιδευτικούς του 5^{ου} Νηπιαγωγείου Φαρσάλων, του εκπαιδευτικού δράματος με τίτλο «Ένα σχολείο για τη Μαϊλίντα» με βασικούς στόχους να ενισχυθούν οι αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης(ισότητα, αλληλεγγύη, αλληλοσεβασμός, ενσυναίσθηση) με σκοπό την αρμονική συνύπαρξη των μαθητών/τριών. Να προληφθούν και να αντιμετωπιστούν τυχόν ρατσιστικές συμπεριφορές. Να καλλιεργηθούν ηθικές αξίες, όπως δικαιοσύνη, ισότητα, ανοχή. Να αναπτυχθεί η ενσυναίσθηση. Να καλλιεργηθεί η κριτική σκέψη. Να δημιουργηθεί στην τάξη κλίμα ηρεμίας και ασφάλειας.

Κυρίως Σώμα

Το Εκπαιδευτικό Δράμα(Drama in Education) εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Αγγλία το 1950. Συνδυάζει τεχνικές και όρους του θεάτρου με στοιχεία παιδαγωγικής. Συνήθως αποτελείται από μια σύντομη θεατρική παράσταση ή κάποιο άλλο αισθητικό ερέθισμα(π.χ. αφήγηση και οπτικοακουστικό υλικό), τα οποία λειτουργούν ως αφορμές για περαιτέρω δράση, στοχασμό ή ακόμη και παρουσίαση ενός θεατρικού δρώμενου. Οι συμμετέχοντες (μαθητές/τριες) παίρνουν ρόλους, συμπεριφέρονται σαν να είναι άλλοι, σαν να βρίσκονται σε διαφορετικό τόπο και χρόνο και τελικά δημιουργούν οι ίδιοι το Δράμα στο πλαίσιο που ορίζει ο εμπυχωτής. Ανάλογα με τους στόχους που τίθενται, υπάρχει πλήθος τεχνικών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Το Δράμα μπορεί να λειτουργήσει ως προσπάθεια επίλυσης ζητημάτων ή αλλαγής στάσης και συμπεριφοράς προς ένα θέμα, ως τρόπος αφύπνισης ενδιαφέροντος και ανάπτυξης της κριτικής σκέψης, ως ένα εργαλείο ενδυνάμωσης της προσωπικότητας των μαθητών. Σύμφωνα με την Καραβόλτσου (2010) «οι μαθητές στο εκπαιδευτικό δράμα καλούνται να συμμετέχουν σε όλες τις επιλογές του δράματος, τόσο στη φόρμα όσο και στο περιεχόμενο, να διαπραγματευθούν και να συναποφασίσουν με τον εκπαιδευτικό τόσο τον τόπο, τον χρόνο, τον τρόπο αλλά και τα αίτια και τις συνέπειες των πράξεων των ηρώων και εν τέλει να αποδώσουν το δικό τους νόημα στα δρώμενα.

Στο 5^ο Νηπιαγωγείο Φαρσάλων η φοίτηση αλλοδαπής μαθήτριας που δεν μιλούσε αρχικά την ελληνική γλώσσα, ήταν το έναυσμα για τη δημιουργία του εκπαιδευτικού δράματος «Ένα σχολείο για τη Μαϊλίντα», με κεντρική ηρωίδα την ίδια. Οι εκπαιδευτικοί, με την πολύτιμη βοήθεια και των θεατροπαιδαγωγών του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, λειτούργησαν ως εμπυχωτές οδηγώντας σταδιακά τους μαθητές/τριες στη δημιουργία του τελικού αποτελέσματος. Αρχικά, προκειμένου να κινητοποιηθεί και να λειτουργήσει η ομάδα, χρησιμοποιήθηκαν παιχνίδια για ζέσταμα και ενεργοποίηση καθώς και παιχνίδια εμπιστοσύνης και συνεργασίας. Ακολούθησαν τεχνικές για τη δημιουργία του δραματικού πλαισίου και τεχνικές για την ανάπτυξη της πλοκής. Τέτοιες ήταν τα αντικείμενα του ρόλου και η αλλαγή ρόλων όπου οι μαθητές/τριες μπήκαν στη θέση της Μαϊλίντα και των αλλοδαπών φίλων της. Η ομαδική δημιουργία ασφαλούς χώρου που τον έφτιαξαν μόνοι τους για να την καλωσορίσουν στην τάξη και να την κάνουν να νιώσει ασφάλεια. Η ανίχνευση σκέψης, η ανακριτική γωνιά και ο κύκλος του κουτσομπολιού, όπου προσπάθησαν να μάθουν πληροφορίες για τη συμμαθήτρια τους ώστε να τη γνωρίσουν καλύτερα και να τη

βοηθήσουν σε τυχόν δυσκολίες που αντιμετώπιζε στη νέα της ζωή καθώς ήταν η πρώτη φορά που έφευγε από τη χώρα της. Επιπρόσθετα δημιουργήθηκαν και γραπτές αναπαραστάσεις των δρώμενων, όπου με εικόνες και λέξεις οι μαθητές/τριες αποτύπωσαν τη ζωή της Μαϊλίντα στη χώρα της, έστειλαν ζωγραφιές στους αλλοδαπούς φίλους της, εξέφρασαν τα συναισθήματα τους απέναντι της . Οι δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν περιλαμβάνονται με αντιπροσωπευτικά στιγμιότυπα σε μια παρουσίαση PowerPoint , οποία είναι αναρτημένη στο blog της σχολικής μονάδας στο σύνδεσμο <https://blogs.sch.gr/5nipfarsallar/2023/06/05/to-5o-nipiagogeio-farsalon-sto-kthve>. Πραγματοποιήθηκε διαδικτυακή συνάντηση των υπευθύνων θεατροπαιδαγωγών του προγράμματος «Το ΚΘΒΕ στην Εκπαίδευση» με όλα τα σχολεία που συμμετείχαν. Οι συμμετέχοντες συζήτησαν, μίλησαν για την εμπειρία που απέκτησαν κατά την υλοποίηση του προγράμματος. Κάθε σχολική μονάδα παρουσίασε το εκπαιδευτικό υλικό που δημιούργησε. Τον Ιούνιο του 2023 οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες συνοδευόμενοι από τους γονείς τους παρουσίασαν το έργο τους κατά την επίσκεψή τους στο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος .

Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τον Fullan(1991), η εκπαιδευτική καινοτομία αναφέρεται σε ενέργειες που περιλαμβάνουν και προωθούν νέες αντιλήψεις για την εκπαίδευση σε τρία επίπεδα: στην αλλαγή αρχών και πεποιθήσεων, στην εφαρμογή νέων διδακτικών προσεγγίσεων και στη χρήση νέων διδακτικών μέσων.

Το 5^ο Νηπιαγωγείο Φαρσάλων, το σχολικό έτος 2022-2023, υπέγραψε έντυπο συμμετοχής-συνεργασίας με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος «Το ΚΘΒΕ στην Εκπαίδευση» και ήταν το μοναδικό νηπιαγωγείο που έγινε δεκτό να συμμετέχει στο πρόγραμμα. Σε άμεση και συνεχή συνεργασία με τις θεατροπαιδαγωγούς του προγράμματος οι εκπαιδευτικοί του σχολείου εφάρμοσαν τις τεχνικές του Εκπαιδευτικού Δράματος στην τάξη. Ήταν ένα εγχείρημα φαινομενικά δύσκολο λόγω και του νεαρού της ηλικίας των μαθητών/τριών. Ωστόσο το είδος των δραστηριοτήτων και ο τρόπος με τον οποίο υλοποιήθηκαν οδήγησε στη δημιουργία ενός έργου που ήταν αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας των μαθητών/τριών πάντοτε με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών.

Τα αποτελέσματα ήταν θετικά για όλους τους συμμετέχοντες και πρόσφορα για την αξιοποίηση τους σε μελλοντικές δράσεις, καθώς μαθητές/τριες και εκπαιδευτικοί γνώρισαν και εφάρμοσαν νέους τρόπους και τεχνικές έκφρασης των σκέψεων και των συναισθημάτων τους. Ανέλαβαν ρόλους και εμπάθουναν σε έννοιες που αφορούν τη διαφορετικότητα και την αρμονική συνύπαρξη. Καλλιεργήθηκε η ενσυναίσθηση και η αλληλεγγύη αφού οι μαθητές/τριες, μπήκαν στη θέση της αλλοδαπής συμμαθήτριάς τους με σκοπό να την κατανοήσουν και να τη βοηθήσουν. Ενισχύθηκε η συνεργασία και η δημιουργικότητα. Καλλιεργήθηκε η φαντασία καθώς οι συμμετέχοντες έφτιαξαν τη δική τους (φανταστική) ιστορία σε φανταστικό χώρο και χρόνο με αντικείμενα και συμβάντα συμβολικής αξίας. Καλλιεργήθηκε η προσωπικότητα των μαθητών/τριών στο σύνολο της και διαμορφώθηκε πολιτισμική και διαπολιτισμική συνείδηση.

Το Εκπαιδευτικό Δράμα «Ένα σχολείο για τη Μαϊλίντα» αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του ΚΘΒΕ <https://www.ntng.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=146&scid=69> , και στον ιστότοπο του 5^{ου} Νηπιαγωγείου Φαρσάλων <https://blogs.sch.gr/5nipfarsallar/2023/06/05/to-5o-nipiagogeio-farsalon-sto-kthve> . Παρουσιάστηκε στην επιμορφωτική ημερίδα με θέμα «Καλλιεργώντας τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα» που συνδιοργανώθηκε από την Οργανωτική Συντονίστρια του ΠΕ.Κ.Ε.Σ Θεσσαλίας και τη Σύμβουλο Εκπαίδευσης Ν. Καρδίτσας με νηπιαγωγεία Παιδαγωγικής και Επιστημονικής ευθύνης στο Ν. Λάρισας.

Αναφορές

Fullan, M. (1991). *The New Meaning of Educational Change*. London: Cassell.

Αυδή, Α., Χατζηγεωργίου, Μ. (2007). *Η τέχνη του Δράματος στην εκπαίδευση, 48 προτάσεις για εργαστήρια θεατρικής αγωγής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Καραβόλτσου, Α. (2010). Ο ρόλος της μη κατευθυντικής μάθησης στο εκπαιδευτικό δράμα. Στα *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.)*, 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω», 1-4. Αθήνα.

Κεσίδου, Α. (2008). Πολιτισμικός πλουραλισμός και σχολείο, στο ΥΠ.Ε.Ε.Π.Θ., Ένταξη παλλινοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο), Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή. Θεσσαλονίκη, 2008, σελ. 21-36.

Παπανδρέου, Ν. (2007). Πρόλογος στο Αυδή και Χατζηγεωργίου, *Η τέχνη του Δράματος*, σελ.11-12. Αθήνα: Μεταίχμιο.